Charles Freeman, Egypt, Greece and Rome - Civilizations of the Ancient Mediterranean, Oxford Univesity Press, Oxford 1996.

Tomorad, Mladen

Source / Izvornik: **Radovi : Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2005, 37, 402 - 404**

Journal article, Published version
Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:111:752458

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
UNIVERSITY OF ZAGREB
CENTER FOR CROATIAN STUDIES

Repository / Repozitorij:

Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Posljednja, treća velika cjelina, *Turisti i turizam u rimsko vrijeme*, detaljno opisuje začetke turizma. Obrađeni su različiti izvori koji su koristili putnicima u stranim zemljama prilikom razgledavanja, najprivlačnija mjesta odlaska na turistička putovanja, muzeji, razgledavanja, zabava turista, obavezne potrepštine turista, sveta mjesta.

Nabrojani su samo neki od najzanimljivijih aspekata koje je Lionel Casson kao vrsni poznavatelj antičke povijesti obradio u svome djelu. U svjetskoj historiografiji gotovo da ne postoji sinteza koja se može mjeriti s ovim kapitalnim djelom. Postoje neki radovi i knjige koje obrađuju problematiku putovanja, ali je uvijek riječ o djelima koje obrađuju samo pojedine njezine aspekte. Najčešće je riječ o knjigama koje se prvenstveno bave problematikom Rimskoga Carstva, ali samo u nekim njezinim segmentima.

U ovom se neizostavnom priručniku nalaze i četiri karte (*Bliski i Daleki istok*, *Mediteran i Crno more*, *Istočni Mediteran* i *Afrika i Zapadna Europa*) kojima se upućuje zamjerka. Naime, prve se tri odnose na prošlost staroga vijeka, a četvrta karta (Afrika i Zapadna Europa) prikazuje tanko iscrtane granice današnjih europskih i afričkih država. Kad je već izdavač upotrijebio tu suvremenu kartu, trebao je unijeti sve političke promjene nastale u razdoblju od 1990. do 1994. godine kada je knjiga tiskana. Uz navedene karte, knjiga je opremljena s 20 crteža i slika koji prikazuju različite aspekte antičkih komunikacija i segmente putovanja.

Na kraju, preporučujem knjigu Lionela Cassona svakomu koga zanima antička svakodnevica, naročito u periodu Rimskoga Carstva.

Mladen Tomorad

CHARLES FREEMAN, Egypt, Greece and Rome – Civilizations of the Ancient Mediterranean*, Oxford Univesity Press, Oxford 1996.*

Cijenjeni britanski historičar Charles Freeman, knjigom *Egypt, Greece and Rome – Civilizations of the Ancient Mediterranean*, na šestotinjak nas stranica provodi kroz sredozemni svijet. Pritom pokušava uputiti na osnovne probleme interpretacije vrela i prošlosti Sredozemlja, a pažnju usmjeriti prema društvenom razvoju, kulturi i religiji. Ovo relativno novo djelo, izašlo potkraj 1996. godine, u trideset poglavlja obuhvaća veliki vremenski raspon od početaka egipatske civilizacije (oko 4000. god. pr. Kr.) do arapskog osvajanja Egipta (642). Autorova pažnja usmjerena je na tri najveće civilizacije Sredozemlja: Egipat, Grčku i Rim, no u djelu nisu zapostavljeni ni drugi narodi (Etruščani, Kelti, Hetiti, Feničani, Židovi, Babilonci, Perzijanci i dr.) čiji se kulturni i povijesni uspon i pad odvija na obalama Sredozemlja.

Ovo suvremeno, nadasve zanimljivo i lako čitljivo djelo nadahnuto je komparativnim istraživanjima drugih povijesti bliskih znanosti: arheologijom, poviješću umjetnosti, sociologijom, filozofijom, poviješću književnosti i ekonomijom. Osnovna se koncepcija temelji na pokušaju da se, u kontekstu političkog, društvenog i ekonomskog razvoja na prostoru Sredozemlja, prikažu najosnovnije promjene, tekovine i međusobni odnosi gore

PRIKAZI - ZHP-37.PMD 402 25.10.2005, 21:18

spomenutih kultura. Pritom je najveća pažnja posvećena umjetnosti, arhitekturi, književnosti, filozofiji i vjeri. Upravo je zadivljujuće kako je autor, uza sve gore rečeno, uspio na relativno malom broju stranica obuhvatiti gotove sve povijesne ličnosti i događaje koji su od presudne važnosti za povijest tog prostora. Zato je riječ o djelu koje predstavlja značajan napredak u istraživanju povijesti i kulture sredozemnog bazena, čije je izrazitije komparativno istraživanje započelo u drugoj polovici XX. stoljeća.

U prvom poglavlju, *Ponovno otkrivanje antičkog svijeta*, autor razmatra s kojim se sve problemima treba suočiti suvremeni povjesničar pri proučavanju jedne ovako složene cjeline. Već ovdje se uočava danas obvezni komparativni pristup istraživanju i suradnja s povijesti bliskim znanostima, čime se stvara pretpostavka za mogući istraživački put budućim generacijama.

Od drugog do petog poglavlja, Freeman prati uspon i pad egipatske civilizacije, «dara Nila», od osnivanja Starog kraljevstva do otprilike 500. god. pr. Kr., odnosno do perzijskih osvajanja i početaka većih dodira s grčkom civilizacijom. U ovom djelu knjige treba izdvojiti četvrto poglavlje, *Svakodnevni život u Novom egipatskom kraljevstvu*, u kojem se na temelju najnovijih arheoloških istraživanja (provedenih tijekom sedamdesetih i osamdesetih godina) prikazuju graditeljstvo, ekonomija, teškoće s kojima se susreće stanovnik egipatskih naselja, obitelj i seks, dužina života i odnos prema smrti.

Peto poglavlje, *Drevni Bliski istok od 3500-500. g. pr. Kr.*, bavi se prvim gradovima i kulturama Sumerana, Babilonaca, izumom pisma, Asircima, Židovima, Feničanima i usponom Perzije. Kada je riječ o bilo kojoj od tih kultura, što vrijedi i za čitavo djelo, autorovo polazište nije politička događajnica nego društvo i nasljeđe određene kulture. Povijesne ličnosti spominju se samo u kontekstu određenih važnih prekretnica i dostignuća pojedine kulture.

Od šestog do devetog poglavlja obuhvaćen je razvoj Grčke od minojskog perioda do kulturnih promjena arhaičkog vremena. Posebna je pažnja pridana Homeru i Hesiodu, te migracijama i životu Grka izvan Grčke. Obrađen je i nastanak polisa te prvi tirani i tiranija. Herodot, «otac povijesti», i perzijski ratovi obrađuju se u desetom poglavlju. Ipak, u ovom dijelu koji se uglavnom bavi Grčkom posebno valja izdvojiti dijelove o svakodnevnom životu u grčkim polisima (jedanaesto), religiji i kulturi (dvanaesto), pojavi demokracije kao obliku vladavine u Ateni (trinaesto) i grčkoj filozofiji i književnosti (četrnaesto). Od petnaestog do sedamnaestog poglavlja obuhvaćaju međusobne ratove između grčkih polisa, pojavu Aleksandra Makedonskog, širenje Grka istočnim Sredozemljem i nastanak helenističke kulture kao nasljeđa drevnog Istoka i grčke kulture.

U osamnaestom poglavlju autor nas uvodi u prošlost Apeninskog poluotoka, čiji je prostor u centru zbivanja u idućih deset poglavlja. Ovdje se susrećemo s kulturom Etruščana, nastankom Rima te rimskim kraljevstvom, republikom i carstvom. U ovom dijelu knjige valja izdvojiti poglavlja: dvadeset i četvrto u kojem se razmatra administracija i obrana carstva te graditeljske sposobnosti Rimljana, dvadeset i peto u kojem se izučava društvo i ekonomija carstva te dvadeset i sedmo gdje je posebna pažnja pridana ranom kršćanstvu i religijskom utjecaju Istoka.

U dvadeset i devetom te u tridesetom poglavlju predočava pojavu «Nove Europe» i Bizanta koji se temelje na tradicijama proteklih četiri tisuće godina razvoja sredozemnog prostora.

Posljednje poglavlje knjige nosi naziv *Naslijeđa* u kojem autor prikazuje utjecaj kultura Sredozemlja preko srednjeg vijeka pa sve do naših dana. Izrazito je naglašen utjecaj grčkih

PRIKAZI - ZHP-37.PMD 403 25.10.2005, 21:18

i rimskih stilova u graditeljstvu čiji su oblici prisutni i danas, zatim utjecaj klasične kulture u vrijeme humanizma i renesanse. Prisutan je i osvrt na religijsku ostavštinu antike prisutne u kršćanstvu. O naslijeđu istočnih kultura Egipta i Bliskog istoka autor govori u sklopu opisa velikog interesa zapadnih istraživača za istraživanjima tijekom XIX. i XX. stoljeća.

Velik dio knjige posvećen je religiji, koja u posljednjih nekoliko poglavlja, zauzima vrlo važno mjesto. Utjecaj i važnost religije najbolje se odražava u vrijeme rimske vladavine (od I. st. pr. Kr. do V. st. n. e.) kada se Carstvom šire razni orijentalni kultovi i religije čija se nasljeđa i utjecaji djelomično osjećaju i danas. Nesumnjivo najvažniji doprinos djela je kratak prikaz svakodnevnog života svake od obuhvaćenih kultura obrađenih na temelju najnovijih istraživanja i interpretacije izvora kao i dijelovi o životu žena. Autor pri obradi određenih kultura polazi od najnovijih arheoloških otkrića, analize historičara i sociologa, a sve je potkrijepljeno zanimljivim primjerima iz relevantnih izvora. Vrlo su interesantni i dijelovi o seksualnom životu i homoseksualnosti, odnosno teme kojima se u posljednjih nekoliko desetljeća bavi sve veći broj istraživača raznih struka.

Djelo je tvrdo ukoričeno i bogato opremljeno s 18 povijesnih karata, osamdesetak vrlo kvalitetnih crno-bijelih i kolor fotografija na odličnom papiru, tridesetak stranica kronologije od 4000. god. pr. Kr. do 642. god. n. e. (str. 584-612). Povijesne karte obuhvaćaju sve najznačajnije promjene na Sredozemlju, pa su stoga vrlo korisne. Velika vrijednost djela su tzv. *sugestije za daljnje čitanje* u kojem je autor sastavio vrijedan popis literature (od sedamdesetih godina do sredine devedesetih XX. stoljeća) podijeljen prema regijama i problemima (str. 564-583). Literatura koja je obuhvaćena «sugestijama» uglavnom je sačinjena od djela nastalih ili prevedenih na engleski jezik.

Mladen Tomorad

DAVID FRANKFURTER, Religion in Roman Egypt – Assimilation and resistance*, Princeton University Press, New Jersey 1998, 316 str.*

David Frankfurter (rođen 1963. godine), radi kao Professor na Odsjeku povijesti i religioznih studija (History and Religious Studies) Sveučilišta u New Hampshireu. Pored knjige *Religion in Roman Egypt – Assimilation and resistance*, autor je i *Elijah in Upper Egypt: The Apocalypse of Elijah and Early Egyptian Christianity*. Za ovu je knjigu Frankfurter 1999. dobio nagradu za proučavanje religije u okviru povijesnih istraživanja koje sponzorira Američka akademija za religiju (American Academy of Religion).

Ova zanimljiva studija privukla me svojim naslovom i sadržajem nedugo nakon njezina objavljivanja 1998. godine. Već se nekoliko godina interesiram za razdoblje egipatske povijesti nakon tzv. klasičnog kraja njezine povijesti koja se u egiptologiji datira 332. god. pr. Kr., odnosno dolaskom Aleksandra Makedonskog u Egipat. Egipatska povijest u razdoblju Ptolemejevića i tijekom Rimskog Carstva često je privlačila pozornost klasičnih arheologa, povjesničara antičkog razdoblja, klasičnih filologa i papirologa, povjesničara umjetnosti i, na kraju, povjesničara religije. U svom tom cijepanju struke, današnji istraži-

PRIKAZI - ZHP-37.PMD 404 25.10.2005, 21:18

FILOZOFSKI FAKULTET SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
INSTITUT FÜR KROATISCHE GESCHICHTE

RADOVI
37

U SPOMEN IGORU KARAMANU

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOGA FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

FF press

ZAGREB 2005.

0-NULTI ARAK - ZHP-37.pmd 3 25.10.2005, 21:17

RADOVI ZAVODA ZA HRVATSKU POVIJEST
FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Knjiga 37

Izdavač
Zavod za hrvatsku povijest
Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
FF-press

Za izdavača
Miljenko Jurković

Glavni urednik
Borislav Grgin

Uredništvo
Ivo Goldstein
Boris Olujić
Mario Strecha
Božena Vranješ-Šoljan

Tajnik uredništva
Hrvoje Gračanin

Adresa uredništva

Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet Zagreb,
Ivana Lučića 3, HR-10 000, Zagreb
Tel. ++385 (0)1 6120 150, 6120 158, faks ++385 (0)1 6156 879

Časopis izlazi jedanput godišnje

Ovi su Radovi tiskani uz financijsku potporu
Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Naslovna stranica
Iva Mandić

Računalni slog
Boris Bui

Lektura i korektura
Ivan Botica

Tisak
Tiskara Rotim i Market, Lukavec

Tiskanje dovršeno u listopadu 2005. godine

Naklada
400 primjeraka